

Recente roofvogelliteratuur

Rob G. Bijlsma

Bakker A. 2011. Derde jaar op rij succesvol broedende Zwarte Wouw in Limburg. Limburgse Vogels 21: 102.

Broedgeval op oud reiger nest in schietwilgen, bij de Pietersplas te Maastricht: in ieder geval één van de twee jongen overleefde zware onweersbuien en vloog uit. De jongen werden op 16 juni geschat op een leeftijd van 16 dagen; ze zijn niet geringd. (aah.bakker@prvlimburg.nl).

Biricik M. & Karakas R. 2011. Black Kites (*Milvus migrans*) winter in southeastern Anatolia, Turkey. J. Raptor Res. 45: 370-373.

De broedpopulatie van de Zwarte Wouw in Turkije wordt op 1500-2500 paar geschat. Overwintering was al bekend van de Middellandse Zeekust, maar het blijkt op grote schaal voor te komen. De vogels zitten rond vuilstorten (vooral die van Gaziantep, een stad met 850.000 inwoners, met jaarlijks 411.000 ton afval). Daar werden op 17 februari 2011 maar liefst 7000-8500 Zwarte Wouwen geteld. (rkarakas@dicle.edu.tr).

Booms T.L., Talbot S.L., Sage G.K., McCaffery B.J.M., McCracken K.G. & Schempf P.F. 2011. Nest-site fidelity and dispersal of Gyrfalcons estimated by noninvasive genetic sampling. Condor 113: 768-778.

Met behulp van geruide veren van volwassen Giervalken, en bloed van nestjongen (hoezo noninvasief?), werd in Alaska gekeken naar plaatstrouw en dispersie. Broedvogels waren zeer trouw aan hun broedplaats, maar minder aan hun nestplek. Slechts 22% van de nestplekken werd opnieuw gebruikt in het volgende jaar. Nieuwe nesten lagen gemiddeld 750 m van de vorige nestplek af. De gemiddelde jaarlijkse turnover bedroeg 20% (vervanging door een andere broedvogel). Van drie nestjongen werd de broedplaats bekend; die lagen op 0-254 km afstand van de geboorteplaats. Deze gemiddelde cijfers verschilden iets naar locatie, wat aan de kleine steekproeven kan liggen. (travis.booms@alaska.gov).

Buij R., van der Goes D., De Iongh H.H., Gagare S., Haccou P., Komdeur J. & de Snoo G. 2012. Interspecific and intraspecific differences in habitat use and their conservation implications for Palaearctic harriers on Sahelian wintering grounds. Ibis 154: 96-110.

In Noord-Kameroen is onderzocht hoe Bruine, Steppe- en Grauwe Kiekendief van het terrein gebruik maken, welke voedselkeus ze er op nahouden, en of dat samenhangt met sekse en leeftijd. Ze leken alle drie in dezelfde habitat te kunnen foerageren, maar daarbinnen bejaagden ze wel verschillende segmenten van het aanwezige voedselaanbod: Bruintjes waren echte muizen/ratteneters, Steppekieren ook maar met een redelijk aandeel sprinkhanen, terwijl Grauwe voor meer dan de helft (in biomassa) sprinkhanen aten en dat aanvulden met kleine zoogdieren (in mindere mate vogels en reptielen). Sekseverschillen in habitatkeus waren het meest geprononceerd bij Steppekier (de soort die van de drie kiekendieven de grootste seksuele dimorfie kent: vrouw in de rijstvelden, man veel in droog grasland en juist niet in rijst). Juvenielen leken meer in de gecultiveerde gebieden

rond te hangen, waar de lagere vegetatie mogelijk het vangen van prooi vergemakkelijkt (maar waarom zouden de adulte vogels dat dan niet doen?) (ralph.buij@gmail.com).

Catry I., Franco A.M.A. & Sutherland W.J. 2012. Landscape and weather determinants of prey availability: implications for the Lesser Kestrel *Falco naumanni*. Ibis 154: 111-123.

Een van de belangrijkste prooien van Kleine Torenvalken in Portugal tijdens de vroege broedfase is de veenmol, een forse krekkel. Kolonies van Kleine Torenvalken die vlakbij goede veenmolgebieden leefden, begonnen eerder met de eileg. Bovendien, hoe meer veenmollen er in de braakballen zaten, hoe groter het legsel. Veenmollen waren talrijker in nattere jaren en in vochtiger gebieden met een lossere bodem. Door de randvegetatie van waterstromen te sparen, zou het omringende land beter het water kunnen vasthouden, erosie verminderen en bodemvruchtbaarheid toenemen, met gunstige gevolgen voor de dichtheid van veenmollen. Dat kan dan weer positief uitwerken op Kleine Torenvalken. (inescatry@yahoo.com).

Corso A. 2011. Migrating dragonflies as a food source for breeding Eleonora's Falcons and migrating raptors. British Birds 104: 671-672.

Een hele trits roofvogels ging zich te buiten aan trekkende libellen en vlinders bij hun oversteek van de Middellandse Zee, vooral Eleonora's Valken, Roodpootvalken, Kleine Torenvalken, Boomvalken, Steppekiekendieven en Grauwe Kiekendieven. Verder geen kwantificering. (voloerrante@yahoo.it).

Dijk A.J. van 2011. Eindelijk broedende Slechtvalk *Falco peregrinus* in Drenthe in 2011. Drentse Vogels 25: 20-25.

In 2011 broedde een Slechtvalk succesvol op de radiozendmast van Hoogersmilde; er vloog één jong uit. Onder de prooiersten veel Postduiven, maar ook Houtduif, Merel, Spreeuw, Veldleeuwerik en tropische vogel. De toren stortte op 15 juli deels in, en gezien het huidige herstel is een broedgeval aldaar in 2012 niet aannemelijk. Een eerder gemeld broedgeval voor Drenthe, te Coevorden, komt bij gebrek aan bewijs te vervallen (arend.vandijk@sovon.nl).

Ende G. van den 2011. Overwinterende slechtvalken op de Dikke Toren in Zierikzee in de herfst van 2009/2010 en 2010/2011. Zêêlieven 26: 32-35.

Vanaf 1999 overwinteren er slechtvalken op de Dikke Toren. Hun voedsel vertoont opmerkelijke overeenkomsten over de jaren: vooral goudplevieren en andere steltlopers, daarnaast was stadsduiven en zangvogels.

Ewing S.R., Revecca G.W., Heavisides A., Court I.R., Lindley P., Ruddock M., Cohen S. & Eaton M.A. 2011. Breeding status of Merlins *Falco columbarius* in the UK in 2008. Bird Study 58: 379-389.

De derde census van Smellekens in het Verenigd Koninkrijk kwam uit op 1162 paren (betrouwbaarheidsinterval: 891-1462). Hoewel 13% lager dan de schatting voor 1993-94 is de stand niet significant veranderd. De meerderheid broedt in Schotland. (steven.ewing@rspb.org.uk).

Gamauf A. & Friedl C. 2011. Zug- und Überwinterungsstrategien junger Wespenbussarde *Pernis apivorus*. Vogelwarte 49: 290-291.

Deze Oostenrijkse studie naar het trekgedrag van Wespddieven is gebaseerd op zenderonderzoek. Na het zelfstandig worden blijven jonge Wespddieven nog tot

drie weken rond het nest klooiën. Onafhankelijk van elkaar gaan de nestjongen op trek bij en leeftijd van 67-71 dagen. In de daaropvolgende drie weken leggen ze maar kleine afstanden af (zelden meer dan 30 km/dag). Vermoedelijk vetten ze dan op. De eigenlijke trek gaat abrupt van start met dagelijkse afstanden van 220-310 km. De Alpen knetteren ze over zonder zich iets van passen aan te trekken. Voor de passage van Europa en de Middellandse Zee hebben ze 4-10 dagen nodig. De Sahara wordt in 8-10 dagen overgestoken (270-420 km/dag). Bij het bereiken van de eerste stop in de Sahel hebben ze 3900-4950 km afgelegd. Daar wordt een pauze van een paar dagen ingelast, maar dat kan oplopen tot 41-42 dagen. Daarna vliegen ze door naar hun eigenlijke overwinteringsgebied in West-Afrika (van Liberië tot in Nigeria), dat ze in wijde lussen doorkruisen en waarbij ze een gebied van 168.000-181.000 km² bestrijken. Daarbinnen bezetten ze tijdelijk veel kleinere gebiedjes van <10 km² tot >200 km². Ze blijven hun eerste zomer in Afrika en keren pas in het daaropvolgende voorjaar naar Europa terug. (anita.gamauf@nhm-wien.ac.at).

Hustings F. & Reneerkens N. 2011. Winter 2010/2011 goed voor Ruigpoot-buizerd in Limburg. Limburgse Vogels 21: 10-15.

In 1926-2004 werden er in Limburg maar 37 Ruigpootbuizerds gezien. In 2010/11 verbleven 3-4 exemplaren langdurig bij hamsterreservaten (drie eerstejaars, één tweedejaars), daarnaast werden er 30 doortrekkers gezien. De sneeuwperiode eind december/begin januari verdreef de meeste vogels; eentje bleef achter (tot 27 maart vrijwel dagelijks in hamsterreservaat), met uitstapjes van enkele km naar wintertarwen en mosterdpercelen. (FH, Promenade 159, 6581 BZ Malden).

Khaelghizadeh A., Zarei A. & Tohidifar M. 2011. Past and present status of the Barbary Falcon *Falco pelegrinoides* in Iran. *Falco* 38: 12-15.

Uit gepubliceerde en ongepubliceerde wordt de status van de Barbarijse Slechtvalk in Iran gereconstrueerd voor de jaren zeventig en tweeduizend. De soort lijkt in de tussenliggende periode niet te zijn afgenomen. Illegale jacht is momenteel de enige bedreiging. (Akhaleghizadeh@gmail.com).

Koks B. & Poffers J. 2011. Geslaagd broedgeval Grauwe Kiekendief in Overijssel in 2011. *Vogels in Overijssel* 10: 3-11.

In dit beste jaar sinds de jaren negentig, met 63 paren in Nederland, broedde er ook een paar in Overijssel. Het nest zat in wintertarwe. Het vrouwtje was geboren in 2010, het mannetje in 2009; een derde vogel, een mannetje, was in zijn eerste levensjaar (en vermoedelijk geboren in Nedersaksen). Het nest werd in de jongenfase gevonden; drie jongen werden grootgebracht (2 vrouwen, 1 man). In braakballen, als plukrest en op foto's werden voornamelijk (veld)muizen als voedsel vastgesteld, aangevuld met grote groene sabelsprinkhanen, (levendbarende) hagedissen en vogels.

McIntyre C.L. & Schmidt J.H. 2012. Ecological and environmental correlates of territory occupancy and breeding performance of migratory Golden Eagles *Aquila chrysaetos* in interior Alaska. *Ibis* 154: 124-135.

De noordelijk broedende Steenarenden beginnen met balts en eileg op het moment dat de prooivoorraden laag zijn. In Alaska gaat het dan om Sneeuw hazen en hoenders, soorten die er een cyclisch aantalsverloop op na houden. De talrijkheid van hazen was van invloed op het aantal paren dat tot broeden overging en jongen grootbracht. De

omstandigheden in de broedgebieden verklaarden echter niet waarom de stand van de Steenarend achteruitgaat, noch waarom er minder jongen worden opgevoed. Gaat het om competitie binnen de soort, of verslechtering van de leefgebieden die op de trek of tijdens de winter worden aangedaan (waar ze 40% van hun tijd doorbrengen)? (carol_mcintyre@nps.gov).

Mellone U., Yáñez B., Limiñana R., Muñoz A.-R., Pavón D., Gonzalez J.-M., Urios V. & Ferrer M. 2011. Summer staging areas of non-breeding Short-toed Snake Eagles *Circaetus gallicus*. *Bird Study* 58: 516-521.

Onvolwassen Slangenarende die in Spanje zijn geboren overwinteren in de Sahel maar trekken vanaf half april noordwaarts en overzomeren in enkele kerngebieden in Oost-Marokko en NO-Algerije. De grootte van de actieradius aldaar varieert van 85-24.000 km². Sommige vogels gebruikten opeenvolgend diverse gebieden, die soms meer dan duizend km uit elkaar lagen. (ugomellone@libero.it).

Molina-López R.A., Casal J. & Darwich L. 2011. Causes of morbidity in wild raptor populations admitted at a wildlife rehabilitation centre in Spain from 1995-2007: A long term retrospective study. *PLoS One* 6(9), e24603.

Bij een asiël in Catalonië werden in 1995-2007 7021 roofvogels (23 soorten, 5000 ex.) en uilen (7 soorten, 3521 ex.) binnengebracht. De belangrijkste oorzaken van inlevering bij een asiël waren trauma bij roofvogels (vooral aangeschoten, auto's en elektrocutie) en ouderloze jongen bij uilen. De meest binnengebrachte soorten waren bij Torenvalk, Buizerd, Sperwer, Havik, Steenuil, Bosuil, Dwerguil en Kerkuil. In de loop van de tijd werden meer niet-vliegvlugge uilen aangebracht, en namen elektrocutie en parasitaire ziektes toe. Het aantal verkeersslachtoffers nam af. Een mooie studie die laat zien wat je kan doen met asiëlbeesten (anders dan oplappen).

Panhuizen A. 2011. Een broedgeval van de Slechtvalk op de Laarderheide, Nederweert. *Limburgse Vogels* 21: 92-94.

De eerste waarneming van een Slechtvalk op de Laarderheide dateerde van januari 2001. Op 21 maart 2002 werd een nestkast geplaatst in een hoogspanningsmast. Een paartje toonde in 2010 interesse. Dat leidde in 2011 tot een succesvol broedgeval, met een mannetje en twee vrouwtjes uitvliegend. (Gebroek 11, 6002 WJ Weert).

Shoh A., Sugiyama A. & Brazil M.A. 2011. The status and breeding biology of Ospreys in Hokkaido, Japan. *Condor* 113: 762-767.

Meer dan de helft van de broedplaatsen van Visarenden op Hokkaido was op een klif. Er waren minder nesten op plekken waar Zeearenden voorkwamen, wat suggereert dat ze die mijden (predatie, competitie?). Nesten lagen meer in de buurt van menselijke activiteiten dan op grond van een willekeurige verdeling kon worden verwacht. Tegelijk suggereren de auteurs dat het succes van Visarenden (?) gevaar loopt vanwege toenemende verstoring van wetlands door mensen (geen gegevens). Een ongesubstantieerde opmerking. (akikosho@gmail.com).

Skipper B.R. & Boal C.W. 2011. Female American Kestrel survives double amputation. *J. Raptor Res.* 45: 374-375.

Roofvogels zijn harde bikkels, maar deze Amerikaanse Torenvalk bakte het bruin: ze werd in december gevangen met een bal-chatri en bleek beide poten te missen. Vermoedelijk waren de poten geamputeerd in een klapval (de littekens kenmerkend

voor elektrocutie ontbraken). Hoe ze aan haar eten kwam, is onduidelijk. De auteurs speculeren dat ze aas moet hebben gegeten (verkeersslachtoffers) of anders met haar snavel moet hebben gejaagd. In zit balanceerde ze op haar buik en borst. Ze woog maar 81.2 g, wat slechts 60% is van het normale gewicht. De vogel was dan ook uitgemergeld. Ze is afgemaakt. (ben.skipper@ttu.edu).

Sumasgutner P., Gamauf A. & Krenn H.W. 2011. Urbane Jäger im Aufwind? Habitatnutzung, Brutbiologie und Nahrungsökologie des Turmfalken *Falco tinnunculus* in Wien. Vogelwarte 49: 309-310.

In Wenen broedt de Torenvalk met een dichtheid van 104 paren/100 km², aanmerkelijk dichter dan in het buitengebied. Het broedsucces was duidelijk beter bij paartjes die van nestkasten en nissen gebruik maakten dan van open kraaiennesten. In de binnenstad deden de vogs het veel slechter dan in de schillen er omheen: gemiddeld maar 1 uitvliegend jong op een legsel van 2.5 eieren, tegen 4 jongen op een legsel van 5 eieren in de buitenste rand van de stad. De hardcore stedelingen vulden hun muizenmenu (51%) aan met vogels, insecten en reptielen, de randstedelingen aten overwegend muizen. Opmerkelijk dat de echte stadjers meer vrouwen grootbrachten, vermoedelijk omdat die bij voedselschaarste hun kleinere mannelijke nestgenoten eruit kunnen concurreren. (petra.sumasgutner@gmx.at).

Terraube J., Mougeot F., Cormulier T., Verma A., Gavrillov A. & Arroyo B. 2011. Broad wintering range and intercontinentasl migratory divide within a core population of the near-threatened pallid harrier. Biodiversity Research 2011: 1-9.

Geringde (ongeveer 23 terugmeldingen) en gezenderde (6 adulte vogels in 2007 en 2008) Steppekiekendieven van Centraal-Kazakhstan schetsen een bekend beeld: een deel van de vogels vliegt naar de Sahel (van Ethiopië tot in Burkina Faso), een ander deel naar India. De gezenderde vogels vlogen via de westkant van de Kaspische Zee door Rusland, Georgië, Armenië en het Midden-Oosten, waarna enkele via Egypte verder gingen, andere vlogen door Iran en Saudi-Arabië en staken de Rode Zee over. Gemiddeld vertrokken ze op 28 juli van de broedplaatsen, en arriveerden ze in de winterverblijven op 29 oktober (83 dagen). De reis duurde zo lang omdat ze een lange stopover van gemiddeld 54 dagen inlasten op 1695 km van de broedplaats. De gemiddelde afstand per dag afgelegd was 106 km (of 164 km exclusief de stopover). De vogels bleven gemiddeld 148 dagen in het winterverblijf, waar vandaan ze vertrokken op 23 maart. De terugtrek nam gemiddeld 28 dagen in beslag (258 km/dag). De afgelegde afstand bedroeg 6888 km gemiddeld in het voorjaar. De enige vogel die in India overwinterde, zat daar slechts 3322 km van de broedplaats in Kazakhstan af. (julien.terraube@pierreton.inra.fr).

Vansteelant W., Faveyts W. & Buckens J. 2011. Opmerkelijke Ruigpootbuizerd-invasie in de winter 2010-2011: oorzaken in een historische en Europese context. Natuur.oriolus 77: 87-98.

In Vlaanderen werden in 2010/11 109 Ruigpootbuizerds geteld, veel meer dan de jaarlijks 1-13 exemplaren die er in de voorafgaande tien winters waren geregistreerd. Er waren twee pieken: een kleine in de tweede helft van oktober (trekkers), en een grote eind december/begin januari (pleisteraars). Onder de op leeftijd en geslacht

gebrachte individuen overwogen juvenielen (29), tegen 1 tweedewinter en 8 adulte. Er wordt nog eens nadrukkelijk op enkele valkuilen gewezen waarin veel mensen trappen die menen een Ruigpootbuizerd te zien; het is en blijft een zeldzame tot schaarse wintergast. (w.m.g.vansteeland@uva.nl).

Voskamp P. & de Boer P. 2011. Overwinterende Blauwe Kiekendieven in de akkergebieden van Zuid-Limburg. Limburgse Vogels 21: 1-9.

Ten oosten van Maastricht is een klein deel van het boerenland ingericht als hamsterreservaat. Daar kunnen de dikzakjes naar hartelust graan opslaan en hun buikje voleten. Dat ze daarbij zelf lekkere hapjes zijn, en een voedersilo vormen voor de rovers in de wijde omtrek, is duidelijk. In de winter van 2010/11 zijn hier de Blauwe Kiekendieven geteld op slaapplaatsen, braakballen gezocht en vier kiekjes gevangen om ze van een 7 gram wegende zender te voorzien. De slaapplaats telde maximaal 25 vogels, in meerderheid vogels in vrouwkleed. Ze sliepen in liggend graan, deels binnen een elektrisch raster waarmee de vierpotige dikzakjes gevrijwaard worden van vossenvraat (toch werden er drie dode kiekjes gevonden met afgebeten slagpennen). Een eerstejaars mannetje sliep geregeld in een perceel fijnspar. Zeventig procent van de waarnemingen viel binnen hamsterreservaten, de rest vooral in graanstoppel en groenbemester. Het voedsel bestaat uit Veldmuizen (slechts 1 vogel, een Winterkoninkje, in 122 braakballen). (pj.voskamp@prvlimburg.nl).

Wiseman E.J. 2012. Honey-buzzards in southern England. British Birds 105: 23-28.

De Wespddieven van New Forest, Hampshire, zijn vanaf 1954 ononderbroken gevolgd (5-9 paar in 1965-83, 2-4 in 1984-96, 7-10 in 1997-2011). In die periode werden minimaal 214 broedpogingen geregistreerd, waarvan er 194 succesvol waren. Die leverden 346 uitvliegende jongen op (1.78 jong per succesvol paar, 1.62 per paar). Zelfs in jaren met weinig wespen wordt succesvol gebroed. Er is een vervolglegsel bekend geworden, nadat het eerste legsel met twee eieren was verstoord. Het hele gebied is 57.000 ha groot, waarvan 28.150 ha bos. Het is grotendeels beschermd gebied. De Wespddieven broeden er voornamelijk in eik (91), beuk (55), douglas (31) en grove den (26), zelden in tamme kastanje (1), lariks (2) en Corsicaanse den (1). De meeste nesten zaten op 12-15 m hoogte, de hoogste op 24-27 m. Het dichtstbijzijnde bezette nest zat zelden op een afstand korter dan 3.2 km. Sommige nesten werden langdurig gebruikt, waaronder eentje met tussenpozen 22x (daaronder 10x in elf jaar), een andere 14x in 15 jaar. In een geval gebruikte een Wespddief dezelfde vork in dezelfde eik na een gat in bezetting van 18 jaar. Een goed identificeerbare vogel verschoof 8 km van nestplek over tien jaar, daarna opnieuw 8 km naar een derde plek (ongeveer 12 km van de beginplek). Er wordt gedacht aan een invloed van Haviken, omdat zulke verplaatsingen vrij recent zijn (een alternatief is: recreatie). De waarde van deze studie is slecht in te schatten, omdat er niets over de methode van onderzoek en onderzoeksintensiteit wordt gezegd. Sommige uitspraken zijn vreemd (net uitgevlogen jongen met baltsopogingen boven nestgebied, wat moet je daar nou van denken), andere laten duidelijk merken dat ze het niet op pottekijkers hebben (verstoorders van nesten, in de ogen van de onderzoekers, maar duidelijke gevallen geven ze niet zonder duidelijke bewijzen) (ed.wiseman@virgin.net).